

Bilag til st. prp. nr. 1, 1916.
Hovedpost IX A, kap. 9.

Arbejdsdepartementet.

Vasdraget
Kontrolafdeling

MEDELTE VASDRAGSKONCESSIONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLADELSER)

II. EFTER KONCESSIONSLOVEN
(18. SEPTEMBER 1909 — 30. DECEMBER 1914)

Regulerings
Jænderås vassdrægt
Eidsvoll

KRISTIANIA
O. FREDR. ARNESENS BOK- & AKCIDENSTRYKKERI
1916

42 anbefale at anvende tætningsskikt av rosen-

torv nedræstet med søen.

Efter de nu foreliggende oplysninger vil jeg antæ, at de fordelte, som opnaaede ved de ansøgte reguleringer, er saa store sammenlignet med skadevirkningerne, at vassdragslovens betingelser for reguleringstilladelse efter dens § 25 er tilstræde. Jeg vil derfor under henvisning til de gjorte tekniske bemærkninger anbefale andragendet indvilget.»

vilget.» Den av vasdragsdirektøren paaberaabte skrivelse fra A/S Kvernlands fabrik av 26de

Av den av vasdragsdirektøren likeledes
paaberaabte skrivelse fra stortingsmand
Lima av 1ste februar 1910 hitsættes føl-
gende:

gende:

Jeg skal i anledning af andragendens bemærke, at jeg er ganske godt kjendt i terrænet omkring Mosevandet og Fjernestadsvandet. Den dyrkede jord, som vil lide skade ved den planlagte opdemning, er saa rent ubetydelig i ustrækning, at den ikke er nærværdig. Naar jorden vurderes til kr. 23,00 pr. maal, da maas jeg anse dette efter de fjerntge jordpriser deromkring rent paalideligt som et gennemsnit. Men det vil ogsaa toppen. Nyten af det planlagte og ansete foretagende maa anses rent overveirende imot den skade og ulempe, som vil forvoles de grundeierne. Jeg maa derfor paa de bedste anbefale andragendets indvilgelse.

Departementet skal bemærke, at man efter de foreliggende oplysninger og erkendelser maa anta, at der til det heromhandlede reguleringsforetagende knytter sig interesser af almen betydning og at de paaregnelige fordele ved foretagendet i betydelig grad vil overstige den skade og de ulemper, som maatte bli en følge af dette.

Mann vil derfor anbefalte, at der i henhold til vassdragslovens § 25 meddeles tilladelse til reguleringsarbejdet i udførelse i det væsentlige overensstemmende med den for arbejdet fremlagte plan dog med de af vassdragsdirektøren i ovennævnte skrivelse af 8de februar 1910 angivne tekniske modifikationer i samme.

9. Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstof-
aktieselskap.

(Forlængelse av den foran under nr. 3 indtagne koncession).

Kgl. resl. av 4de juni 1910.

Ved kgl. resl. af 17de december 1909 blev det i medhold af lov af 18de september 1908 om erhvervelse af vandfal, bergværk og anden fast eiendom meddelet Norsk Elektrisk og mekanisk A/S tilladelse til at et aksium af indtil 6 millioner af de til at lete 3 800 elektriske hestestærter ved The Albion Products Co. Ltd, Notodden.

Man vedlægger en afskrift af det til grund for resl. liggende foredrag.

Med skrivelse fra amtmanden i Bratsberg ant. av 27de mai 1910 har man notiat at det i ovennevnte resl. fastsatte at man av 6 maaneder for kraftleien maa bli anbragt med 4 — fire — maanedar.

Av andragendet hisettes følgende:
 1. Om oplyst i vort forrige andragende
 at undertegnede Albion av Tinfos Papir-
 fabrikk ved kontrakt av 29de juni 1903 og
 1de marts 1907 for et tidsrum av 15 aar fra
 1ste oktober datum at regne leide 4 200 elek-
 triske h.k. til en pris av kr. 28,75 pr. e. h.k.,
 hvilken kraft har været anvendt til drift av
 et i Calsonum Carbidaefabrik paa Notodden.
 2. Om grund av uansjkeligheter av forskjellig
 art som er opstaaet ved anvendelsen af
 disse til en foreløbig indstilling av driften,
 og som følge deraf ingen anvendelse
 af den af en leiet kraft, hvorav vi nu
 har 100 h.k. i brug, blev denne ved nævnte
 1ste resolution tilladt bortleiet til

Inden sidste januar 1910 erholdt vi paa et af de allraeste til at anlægge den for os nye og bedste til Norsk Hydro-elektriske selskab. Dette anlæg er nu færdigt og vil give os en meget stor mængde elektricitet, som vi vil sælge til de andre selskaber i Norge. Dette vil være en meget stor fordel for dem, og vi vil være meget glade for at kunne hjælpe dem på den måde.

Tilladelsen vil man derhos anbefale
 neddelt paa betingelse av, at regulerings-
 dammenes manøvrering skal foregaa efter et

av Kongen approvet ved Regjeringen. Departementet vil videre anbefale, at den af Time herredsstyre i møte den 12te oktober 1909 avgivne garanti for mulig skadesarstanning som følge av foretagendet godtages som sikkerhet i henhold til vasslovens § 29.

Endelig vil man anbefale, at den nævnte herredsstyrelsestrøbeles i henhold til lov om formandskabet paa landet af 14de januar 1837, § 30, forsaavidt herredet derved paafores forpligtelser for 1888-89, 1889-90, 1890-91, 1891-92, 1892-93, 1893-94, 1894-95, 1895-96, 1896-97, 1897-98, 1898-99, 1899-00, 1900-01, 1901-02, 1902-03, 1903-04, 1904-05, 1905-06, 1906-07, 1907-08, 1908-09, 1909-10, 1910-11, 1911-12, 1912-13, 1913-14, 1914-15, 1915-16, 1916-17, 1917-18, 1918-19, 1919-20, 1920-21, 1921-22, 1922-23, 1923-24, 1924-25, 1925-26, 1926-27, 1927-28, 1928-29, 1929-30, 1930-31, 1931-32, 1932-33, 1933-34, 1934-35, 1935-36, 1936-37, 1937-38, 1938-39, 1939-40, 1940-41, 1941-42, 1942-43, 1943-44, 1944-45, 1945-46, 1946-47, 1947-48, 1948-49, 1949-50, 1950-51, 1951-52, 1952-53, 1953-54, 1954-55, 1955-56, 1956-57, 1957-58, 1958-59, 1959-60, 1960-61, 1961-62, 1962-63, 1963-64, 1964-65, 1965-66, 1966-67, 1967-68, 1968-69, 1969-70, 1970-71, 1971-72, 1972-73, 1973-74, 1974-75, 1975-76, 1976-77, 1977-78, 1978-79, 1979-80, 1980-81, 1981-82, 1982-83, 1983-84, 1984-85, 1985-86, 1986-87, 1987-88, 1988-89, 1989-90, 1990-91, 1991-92, 1992-93, 1993-94, 1994-95, 1995-96, 1996-97, 1997-98, 1998-99, 1999-00, 2000-01, 2001-02, 2002-03, 2003-04, 2004-05, 2005-06, 2006-07, 2007-08, 2008-09, 2009-10, 2010-11, 2011-12, 2012-13, 2013-14, 2014-15, 2015-16, 2016-17, 2017-18, 2018-19, 2019-20, 2020-21, 2021-22, 2022-23, 2023-24, 2024-25, 2025-26, 2026-27, 2027-28, 2028-29, 2029-30, 2030-31, 2031-32, 2032-33, 2033-34, 2034-35, 2035-36, 2036-37, 2037-38, 2038-39, 2039-40, 2040-41, 2041-42, 2042-43, 2043-44, 2044-45, 2045-46, 2046-47, 2047-48, 2048-49, 2049-50, 2050-51, 2051-52, 2052-53, 2053-54, 2054-55, 2055-56, 2056-57, 2057-58, 2058-59, 2059-60, 2060-61, 2061-62, 2062-63, 2063-64, 2064-65, 2065-66, 2066-67, 2067-68, 2068-69, 2069-70, 2070-71, 2071-72, 2072-73, 2073-74, 2074-75, 2075-76, 2076-77, 2077-78, 2078-79, 2079-80, 2080-81, 2081-82, 2082-83, 2083-84, 2084-85, 2085-86, 2086-87, 2087-88, 2088-89, 2089-90, 2090-91, 2091-92, 2092-93, 2093-94, 2094-95, 2095-96, 2096-97, 2097-98, 2098-99, 2099-00, 2100-01, 2101-02, 2102-03, 2103-04, 2104-05, 2105-06, 2106-07, 2107-08, 2108-09, 2109-10, 2110-11, 2111-12, 2112-13, 2113-14, 2114-15, 2115-16, 2116-17, 2117-18, 2118-19, 2119-20, 2120-21, 2121-22, 2122-23, 2123-24, 2124-25, 2125-26, 2126-27, 2127-28, 2128-29, 2129-30, 2130-31, 2131-32, 2132-33, 2133-34, 2134-35, 2135-36, 2136-37, 2137-38, 2138-39, 2139-40, 2140-41, 2141-42, 2142-43, 2143-44, 2144-45, 2145-46, 2146-47, 2147-48, 2148-49, 2149-50, 2150-51, 2151-52, 2152-53, 2153-54, 2154-55, 2155-56, 2156-57, 2157-58, 2158-59, 2159-60, 2160-61, 2161-62, 2162-63, 2163-64, 2164-65, 2165-66, 2166-67, 2167-68, 2168-69, 2169-70, 2170-71, 2171-72, 2172-73, 2173-74, 2174-75, 2175-76, 2176-77, 2177-78, 2178-79, 2179-80, 2180-81, 2181-82, 2182-83, 2183-84, 2184-85, 2185-86, 2186-87, 2187-88, 2188-89, 2189-90, 2190-91, 2191-92, 2192-93, 2193-94, 2194-95, 2195-96, 2196-97, 2197-98, 2198-99, 2199-00, 2200-01, 2201-02, 2202-03, 2203-04, 2204-05, 2205-06, 2206-07, 2207-08, 2208-09, 2209-10, 2210-11, 2211-12, 2212-13, 2213-14, 2214-15, 2215-16, 2216-17, 2217-18, 2218-19, 2219-20, 2220-21, 2221-22, 2222-23, 2223-24, 2224-25, 2225-26, 2226-27, 2227-28, 2228-29, 2229-30, 2230-31, 2231-32, 2232-33, 2233-34, 2234-35, 2235-36, 2236-37, 2237-38, 2238-39, 2239-40, 2240-41, 2241-42, 2242-43, 2243-44, 2244-45, 2245-46, 2246-47, 2247-48, 2248-49, 2249-50, 2250-51, 2251-52, 2252-53, 2253-54, 2254-55, 2255-56, 2256-57, 2257-58, 2258-59, 2259-60, 2260-61, 2261-62, 2262-63, 2263-64, 2264-65, 2265-66, 2266-67, 2267-68, 2268-69, 2269-70, 2270-71, 2271-72, 2272-73, 2273-74, 2274-75, 2275-76, 2276-77, 2277-78, 2278-79, 2279-80, 2280-81, 2281-82, 2282-83, 2283-84, 2284-85, 2285-86, 2286-87, 2287-88, 2288-89, 2289-90, 2290-91, 2291-92, 2292-93, 2293-94, 2294-95, 2295-96, 2296-97, 2297-98, 2298-99, 2299-00, 2300-01, 2301-02, 2302-03, 2303-04, 2304-05, 2305-06, 2306-07, 2307-08, 2308-09, 2309-10, 2310-11, 2311-12, 2312-13, 2313-14, 2314-15, 2315-16, 2316-17, 2317-18, 2318-19, 2319-20, 2320-21, 2321-22, 2322-23, 2323-24, 2324-25, 2325-26, 2326-27, 2327-28, 2328-29, 2329-30, 2330-31, 2331-32, 2332-33, 2333-34, 2334-35, 2

I henhold til det anførte tillader man sig at

indstille:

1. At det i medhold af lste om vastragsdagsdirektøren benyttelse m. v. av lste juni 1887, § 29, jfr. lov af 19de juni 1907, tillægtes skatte- selskabet «Kverneldans Fabrik» i Tøns- herred, Svavanger amt, at regulere Pore- landsøen ved opdemning og etablering av Mosevandet og Tjernestadvandet (Ølgårdsvandet) det i nævnte lov overensstemmende med fremhævet plan dog med den af vastragsdirektøren skrevelse av 8de februar 1910 angående tekniske modifikation i samme lov videre paa betingelse av, at reguleringen daamonnes manøvrering skal foretages efter et av Kongen approberet plan.

[illegible]

**10. Eidsvolds Elektrisitetsverk.
Andelsselskap.**

(Regulering av Jøndalsvasdraget). Jfr.
nedenfor nr. 31.

Kgl. resl. av 27de august 1910.

Med skrivelse fra amtmændene i Akershus amt av 3dje juni 1910 er til departementet indkommet et andragende fra Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, av

30te mai næstfor om tilladelse i henhold til vasdragslovens §§ 25 og 26 til at foreta en regulering av Jøndalsvasdraget i Eidsvold.

Av andragendet hitsettes følgende:

«Selskapet, hvis formaal er at forsyne et større strøk av Eidsvold med elektrisk lys og drivkraft fra de for eiendomet indkjøpte Jøndalsfosse, bestaar av ca. 50 andelsavere og vil skaffe elektrisk energi til andelshavere og vil forsyne bebyggelsen med elektrisk energi til andelshavere og vil skaffe elektrisk energi til bebyggelsen. 2000 menneskers bebyggelse. Planen er at regulere vasdraget og utbygge fossene i overensstemmelse med vedlagte beskrivelse og overslag fra hr. ingeniør Kincks vandringskontor etter dettes førstnevnte forslag (200 h.k.).»

Til planens gjennomførelse er det alt-saa nødvendig at regulere vasdraget, nemlig Jøndalselven, Guldverksvasdraget og tilflytende bielve og smaasjøer, det hele beliggende inden Eidsvold herred. Det skal bemerkes, at der i hele vasdraget kun findes en eneste umyttet liten fos utenfor de av selskapet indkjøpte fosse, som dammer vasdragets utløp i Vormaen. Derimot findes der — bortset fra en av selskapet indkjøpt dambygning med fos ved Søndre Hoelsjø — to tre forlængst forfaldne dambygninger, som paa meget lange tider ikke har været benyttede. Hvilke demningsrettigheter, der knytter sig til disse damme, er uklart.

Selskapet har haab om at fra avfundet sig mindelig med samtlige de ved den planlagte regulering berørte grundeiere og rettighetsavere, hvorav en flertal allerede har undertegnet overenskomster i saa maate. Men da saken har megen hast, og da man ikke tør regne sikkert paa imøtekommenhet fra alle, tillater man sig i nødvendighet at andra om tilladelse til i medfør av vasdragslovens §§ 25 og 26:

1. At foreta de for eiendomet nødvendige ekspropriationer og arbeider av enhver art, som falder inden rammen av § 25.
2. At foreta de i vasdragslovens § 26 hjemlede skridt mot de dam- og fosseiere i vasdraget, som efter behørig varseling maatte negte at delta i de planlagte reguleringsarbeider.

Man skal tillate sig at opplyse, at ved

den derunder faldende del av vort andragende skal opplyses: Vort verk eier de sammenhengende Jøndalsfosse (ca. 50 meters faldhøide) og Mortjernfossen ved Hoelsjøens utløp (ca. 8 meters faldhøide). Bortsett fra nogen stryk, som neppe lar sig utfinnes, og som vi derfor helt bortser fra, ryktes i vasdraget yderligere kun to fald: Fosserrudfaldet mellom Jøndalsfossene og Jønsjøen og Aafaldet mellom Søndre Hoelsjø og Jønsjøen. Eieren av førstnevnte fald er mindelig gaad med paa deltagelse i reguleringen etter skjøen. Aafaldets eier, Lars Waaler, har derimot negtet at delta, likesom han heller ikke har været at formaa til at gaa med paa nogensomhelst anden rimelig ordning. For denne ene fos's skyld maa vi derfor søke den i § 26 omhandlede tilladelse. Om denne fos's bestaafenhed og dens forhold til det hele tillatelse jeg mig at henviser til vedlagte vor skrivelse av 11te ds. til lensmanden i Eidsvold og demnes paa tegning av d. d. Angaaende hr. Waalers negtelse av at delta henvises til vedlagte vor skrivelse til ham og hans paa tegning derpaa.»

De i skrivelsen paaberaabte bilag tillater man sig at vedlegge.

Eidsvold herredsstyre har i møte den 1ste juni 1910 inntil fundet at bemerke ved, at det foreliggende andragende indvilges, idet herredsstyret uttaler, at planens formaal er av almennyttig betydning, og at den skade, som vil paaføres de erstatningsberettigede vil være forsvindende i forhold til anlaggets betydning.

Andragendet er likeledes anbefalt av amtmanden i Akershus amt i ovennevnte skrivelse av 3dje juni 1910.

Saken har været forelagt for vassdragsdirektøren, der i skrivelse av 1ste august 1910 bl. a. har uttalt følgende:

«Reguleringsplanen gaar ut paa tilveiebringelse av reguleringsbeder i:

1. Nordre Halsjø av 3,0 meter ved opdemning over nuværende lavvand(?).
2. Søndre Halsjø av 4,5 meter, ved senkning 1,2 meter og opdemning 8,0 meter.
3. Jønsjø av 2,3 meter, ved senkning 0,5

meter og opdemning 1,8 meter i forhold til nuværende lavvand(?).

4. En indtaksdam ved bygdeveien ved Jøndal, opdemning 3,0 meter.

Ved disse reguleringer vil frembringes ialt et magasin paa 3,6 mill. m.³ hvorved der ved indtaksdammen er beregnet at skulde bli en regulert minimalvandrings av 0,44 m.³ pr. sekund ved fuld døgnrind. Til denne beregning høves intet at bemerke. Uten regulering kan vandringsveien ved indtaksdammen anslaaes til en 0,14 m.³ pr. sek. motsvarende 2,5 l. pr. km.³ av nedbørfeltet. Den ved reguleringen oppnaaede forøkelse av vandringsveien blir saaledes 0,3 m.³ pr. sekund.

Nedenfor indtaksdammen er et nybort fald av 48,5 meter og den ved reguleringen oppnaaede forøkelse av vandkraften her blir saaledes 194 nat. h.k.

De øvrige nyborte fald, der vil nyde godt av reguleringen, er angit at være følgende:

Marttjernfos med ca. 8 meters faldhøide. Denne ligger formentlig i nærheten av Martjern og dens kraftforøkelse ved reguleringen skulde da være ca. 21 nat. h.k. Faldet tilhører Eidsvold Elektricitetsverk.

Fosserrudfaldet mellom Jøndalsfossene og Jønsjøen. Faldhøiden er ikke oppgitt. Vandkraftforøkelsen kan ansættes til ca. 3,7 h.k. pr. meter fald. Dette falds eier, rivfabrikant Jensen, har etter opgivende erklært sig villig til at delta i reguleringen.

Aafaldet, der efter dokumenterne ligger nedenfor Søndre Halsjø. Faldhøiden er ikke oppgitt. Vandkraftforøkelsen kan anslaaes til 2,7 h.k. pr. meter faldhøide. Faldet tilhører Lars Waaler, der ikke ønsker at delta i reguleringen.

Efter uttalelsen fra lensmanden i Eidsvold kan man formentlig gaa ut fra, at disse fald er ubetydelige i forhold til det, der er planlagt utnyttet av Eidsvold Elektricitetsverk.

De eiendomsrettigheter, som ved foretagendet antages at maatte avstaaes eller lide indskrænkning angives væsentlig at be-

siaa av et ubetydelig areal starbevokset myr og endel lietet værdifult, udyrket skatte-land, samt litt vandsyk skog. Dertil kommer, at der utkræves nogen kvadratmeters grund bestaaende av flafjeld for damfaste ved Jonsjøen. Desuten maa en privat vei paa en strækning av nogen hundrede meter dels forhøies, dels omlægges, hvorved færdigheten under arbeidstiden vil bli hemmet. Efter Eidsvolds herredsstyres utalelse kan man gaa ut fra, at skaden er ubetydelig i forhold til anlæggets betydning.

Der foreligger ikke saadanne planer, at man paa grundlag av dem kan utale sig om sikkerheten av de planlagte damordninger hvorfor der i tilfælde bør betinges, at endelige detaljerte planer forelægges det offentlige til godkjendelse forinden arbeidet tillates utført. Desuten bør det forlanges, at det offentlige faar adgang til at kontrollere arbeidets utførelse. Forøvrig er det formentlig intet ireien for, at de indsendte planer kan danne grundlag for den ansøkte tilladelse.

Vasdragsdirektøren antar efter de foreliggende opplysninger, at de i vasdragsloven opstilte betingelser for meddelelse av den ansøkte tilladelse saavel i henhold til § 25 som § 26 er tilstede og vil i henhold til det antførte anbefale, at Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, paa de ovennævnte betingelser meddeles tilladelse til at regulere Jøndalsaasens vandføring i det væsentlige i overensstemmelse med ingeniør Kincks plan av 6te december 1909. Størrelsen av det beløp, hvorfor der i henhold til vasdragsloven blir at stille sikkerhet for uforutseelig skade foreslaas sat til kr. 2 000,00.

Yderligere betingelser end de ovenfor angivne finder jeg ikke grund til at anbefale opstillet ved en eventuel tilladelse til heromhandlede forholdsvise ubetydelige reguleringsforetagende.

Departementet maa efter de foreliggende opplysninger og erklæringer anse det godtgjort, at interesser av almen betydning vil fremmes ved heromhandlede reguleringsprosjekt, og at de fordele, som ved reguleringen vil vindes, i væsentlig grad vil over-

stige den skade og de ulemper, som maaette bli en følge av foretagendet. Man finder saaledes, at betingelserne for meddelelse av tilladelse til reguleringsanlegget i medhold av vasdragslovens § 25, jfr. § 65, er fyldestgjort. Ansøkerne antages derhos at representerer flerheten av de i anlegget interesserte beregnet etter verdien av de fordele, der vil indvindes, saaledes at betingelserne for anvendelse av lovens § 26 ogsaa er tilstede.

Man vil derfor anbefale, at der meddeles tilladelse til utførelse av den ansøkte regulering i det væsentlige i overensstemmelse med den fremlagte plan.

Tilladelsen vil man foreslaa tilknyttet saadanne nærmere betingelser som foreslaat av vasdragsdirektøren i foranstaaende skrivelse av 1ste august 1910, hvorhos man vil anbefale, at det yderligere betinges, at reguleringsdammen manøvreres etter et av Kongen approbert reglement samt at veibestyrelsens samtykke indhentes til de i planen omhandlede veiomlægninger m. v.

Departementet vil slutelig anbefale, at der for mulig skadeserstatning i anledning av foretagendet (vasdragslovens § 29, jfr. § 70) av ansøkerne stilles betryggende sikkerhet efter departementets nærmere bestemmelse for et beløp av kr. 2 000,00, saaledes som foreslaat av vasdragsdirektøren.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At der i henhold til lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887, §§ 25 og 26, jfr. lov av 19de juli 1907 meddeles Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, tilladelse til i det væsentlige i overensstemmelse med den av ingeniør Kinck utarbejdede plan av 6te december 1909 at utføre reguleringsarbeider i Jøndalsvasdraget i Eidsvold og til at foreta de i den anledning fornødne ekspropriationer paa følgende betingelser:

1. At de endelige detaljerte planer forelægges for Arbeidsdepartementet til

godkjendelse forinden arbeidet iverksettes.

2. At anlegget underkastes kontrol av det offentlige med hensyn til arbeidets utførelse.
3. At der indhentes samtykke fra amtets veibestyrelse til de i anledning av arbeidet fornødne veiomlægninger m. v.
4. At reguleringsdammen manøvreres etter et av Kongen approbert reglement.
5. For mulig skadeserstatning i anledning av foretagendet stilles av ansøkerne overensstemmende med ovennævnte lovs § 29 betryggende sikkerhet for et beløp av kr. 2 000,00 efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

11. AS Skollenborg.

(1 aars forlængelse av fristen for paabegyndelse av arbeidet med regulering av Rødungen, jfr. del I, nr. 43).

Den norske regjeringes resl. av 1ste december 1910.

Ved kgl. resl. av 23de november 1908 blev det i medhold av lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887, §§ 25 og 29, jfr. lov av 19de juli 1907 meddelt kaptein H. Johansen paa vegne av et oprettedes aktieselskap «Aktieselskapet Skollenborg» tilladelse til at foreta en opdamning av «Rødungen» for en midlertidig regulering av Numedalsaagens vandføring bl. a. paa betingelse av, at arbeidet vedkommende reguleringen skulde paabegyndes senest inden 2 aar efter koncessionens datum og være fuldført inden 3 aar derefter.

Man vedlægger en avskrift av det til grund for resl. liggende foredrag.

Fra overretssakfører O. Olr. Orning, Drammen, er til departementet indkommet et andragende dateret 14de november 1910 om 1 aars forlængelse av ovennævnte frist for reguleringsarbeidets paabegyndelse.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Under 23de november 1908 erholdt kaptein H. Johansen paa vegne av det dannende aktieselskap Skollenborg konces-

tion til at foreta opdamning av «Rødungen» i Aal, Buskeruds amt. I koncessionsbetingelserne heter det, at byggearbeidet skal være paabegyndt senest 2 aar efter koncessionens datum og være færdig 3 aar derefter.

Da det paa grund av forskjellige omstændigheder har været umulig for Aktieselskapet Skollenborg at paabegynde damarbeidet ved Rødungen, anseer jeg paa dets vegne om, at paabegyndelsesterminen for byggearbeidet maa uskyttes 1 aar — alt-saa senest 23de november 1911. Fristen for byggearbeidets tildebringelse behøves ikke at forlænges.»

Vasdragsdirektøren har i en paa foranledning avgit erklæring av 22de november 1910 meddelt, at han intet væsentlig har at erindre mot, at andragendet imøtekømmes.

Departementet finder efter omstændighederne likeledes at kunne anbefale, at andragendet indvilges.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At den i kgl. resl. av 23de november 1908 vedrørende tilladelse for «A/S Skollenborg» til at foreta en opdamning av «Rødungen» — fastsatte frist av 2 aar for paabegyndelse av vedkommende byggearbeide forlænges med 1 — et — aar.

12. AS Hopla Træsliperi.

(Erhørv av foseftald i Hoplaelven og Fossingelven i Aasen).

Kgl. resl. av 27de januar 1911.

Med skrivelse fra amtmannen i Nordre Trondhjems amt av 16de august 1910 indkom til departementet et andragende fra styret i A/S Hopla træsliperi om tilladelse for aktieselskapet til at erverve forskjellige vandfald m. v. i Fossingelven og Hoplaelven i Aasen herred.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Vi tillater os at vedlægge:

1. Gjenpart av en skrivelse av idag fra Værdalens ordfører til Landbruksdepar-

Det antages at burde utstaa med anordning av overskjøn, indtil det viser sig om saadant skjøn blir begjært og i tilfælde i hvilken utstrækning.

I henhold til det anførte tillater man sig saaledes at

indstille:

1. I henhold til lov av 4de august 1911 om vasdragsreguleringer i industrielt eiendom meddeles Foreningen til Tyrifjordens regulering tilladelse til at utvide den ved kgl. resol. av 10de mai 1906 tillatte regulering av Tyrifjorden til at gjælde det hele aar paa de i vedlagte utkast opstilte betingelser.

2. Til at utføre de skjøn og takster som foretaket maatte foranledige opnevnes:

1. Fløttingsdirektør Ragnvald Bødtker, Fredrikshald.
2. Gaardbruker M. H. Gunnerud, Røken.
3. Gaardbruker Elling Rognrud, Grønvold, Aadalen.
4. Gaardbruker Kr. A. Sonstebj, Møndum.

Som varamænd opnevnes for nr. 1 og 2:

Ingeniør Andreas Bergan, Vardal.
For nr. 3 og 4:
Gaardbruker M. O. Rygh, Nedre Eker.

Betingelser

for tilladelse til sommerregulering av Tyrifjorden.

1.

Reguleringstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av 80 — otti — aar regnet fra resolusions datum.

Ved reguleringstidens utløp kan fornyet reguleringstilladelse meddeles vasdragets vandleids- og bruksiere for det tidsrum og forøvrig paa de betingelser, som den da gjældende lovgivning opstiller.

likeoverfor andre, saavel som for overholdelsen av de i tilladelsen opstilte betingelser stilles av koncessionshaverne sikkerhet for et beløp av indtil kr. 5 000,00 eller nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

8.

Tilladelsen blir at tinglyse inden de tinging, hvor reguleringsanlægget er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte påhvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til antøvel paa vedkommende eiendommers folier i panteregistret.

9.

Koncessionshaverne undertaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

37. Eidsvolds Elektricitetsverk, Andelselskap.

(Regulering av Tønsakerfløita, Jøndalsvasdraget). Jfr. foran nr. 10.

Kgl. resol. av 14de mai 1914.

Med skrivelse fra amtmanden i Akershus ant av 6te oktober 1913 indkom til departementet et andragende fra Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, om tilladelse til at foreta fornøden ekspropriation for en projektert opdamning av Tønsakerfløita i Jøndalsvasdraget.

Andragendet er saalydende:

«Undertegnede Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, tillater sig herved i ærbødighet at andra om at bli meddelt tilladelse til at ekspropriere fornøden grund av gr.nr. 18, br.nr. 11, Aabakken i Eidsvold av skyld 5 øre i anledning av vor projekterte opdamning av «Tønsakerfløita» i Jøndalsvasdraget. Det gjælder altsaa en tillægsregulering til den hovedregulering, vort

verk foretok i 1910 i medfør av kgl. resol. av 27de august 1910.

Det vil av bilag 1 hermed sees, at samtlige grundeiere langs bemeldte «Tønsakerfløita» paa en nær (Juvig D. Aabakken som eier av bemeldte eiendom) har gitt mindelig tilladelse til denne sjøs regulering. Av bilag 2 fremgaar, at værdien av ekspropriationsinteresser er forsvindende mot de fordelene av almon betydning, reguleringen vil medføre. Verkets opgave er at levere lys og kraft til det meste av herredet. Verket eies av vel 100 av bygdens opstiftere. — Av bilag 3 hermed fremgaar, at kun 240 m² av ekspropriations eiendoms dyrkede areal vil bli sat under vand. Av udyrket antagelig ca. 1 500 m².

«Tønsakerfløita», som i tidligere tider har været regulert, bestaar væsentlig av star-myr. Bassenget, som er begrenset av bratte, skogbevokste bredder, er ca. 1 750 meter langt og gjennomsnittlig ca. 50 meter bredt. Under flom har vandstanden henvend den høide, hvortil vi nu søker om at opdamme samme.

Sjøen ligger ca. 100 meter nord for den av os i 1910 regulerede Jønsjø.

Planen er at opdamme sjøen 2,5 meter over regulær vandstand og tappe den ca. 0,5 meter under samme, altsaa en tappelhøide av ca. 3 meter.

Damstedet, hvorav findes en skisse paa bilag 4 hermed, har saavel bund som sider av fjeld. Dammen agtes bygget av beton av blanding 1:3:5 og væsentlig efter den paa bilag 3 hermed anførte tegning.

Nedenfor den projekterte dam findes ikke paa flere kilometer bebyggelse. Ca. 100 meter nedenfor — over nordenden av Jønsjøen — fører en privat grøndevei, «Guldsverksveien», med bro over osat av sidamnevnte sjø.»

De i andragendet paaberaabte fire bilag vedlægges.

Eidsvold herredsstyre har i møte den 29de september 1913 enstemmig anbefalt andragendet.

Amtmanden uttalte i ovennevnte skri-

velse av 6te oktober 1913, at han intet vidste at erindre mot andragendets indvilgelse.

Den i andragendet nævnte grundeier, Ludvig D. Aabakken, med hvem overenskomst ikke har kunnet opnaas, anfører i skrivelser av 26de september og 8de oktober 1913, at opdemningen vil volde betragtelig skade paa hans eiendom, idet angivelig ca. 533 m.² opdyrket mark og ca. 2 800 m.² myr (stærslaat) vil bli overdemmet. Resten av eiendommen vil — anfører han — bli mere utsat for frost og vanskeligheter at opdyrke paa grund av opdemningen, likesom der vil opstaa vanskeligheter med gjørdet. Han oplyser, at han har forlangt kr. 800,00 i erstatning, men at selskapet fandt dette uantagelig.

I skrivelse av 18de november 1913 uttalte vasdragdirektøren paa foranledning følgende:

«Det handler sig her om en tillægsregulering til den av samme selskap i medhold av kgl. resolution av 27de august 1910 utførte hovedregulering.

Planen gaar ut paa ved en opdemning og senkning av henholdsvis 2,5 og 0,5 meter at tilveiebringe en reguleringshøide av 3 meter i Tønsakerfløita. Med det derved opnaaede magasin, opgit til 150 à 200 000 m.³, vil efter her foretagen beregning erholdes en tilvekst i vandføringen med ca. 15 sek. l.

Det nybare fald er 48,5 meter og den opnaaede føreløse av vandkraften blir saaledes ca. 10 h.k. Ved hovedreguleringen i 1910 var den indvundne kraft i samme fald 194 nat. h.k. Den ansøkte regulering av Tønsakerfløita vil saaledes gi en forholdsvis meget ubetydelig kraftøkelse.

Det fremgaar av sakens dokumenter, at samtlige grundeiere paa en undtagelse nær har git mindelig tilladelse til reguleringen, idet de har forpligtet sig til at avstaa oversvømmet grund efter en pris av kr. 20,00 pr. maal naaleskog. En grundeier, Ludvig D. Aabakken, har ikke villet gaa med paa mindelig ordning, men forlanger i skadeserstatning kr. 800,00. Der oplyses intet i andragendet om hvor stort beløp der i det hele kan ventes at medgaa i erstatninger for

skade og ulempe. Heller intet om hvor store arealer der i det hele blir sat under vand. — Det er derfor ikke mulig paa grundlag av det foreliggende materiale at opgøre sig nogen sikker mening om reguleringsens betydeligelse. Saa meget kan dog siges, at skaden maa være rent ubetydelig, hvis der skal være mening i at gjennomføre en regulering, som bare øker kraften med 10 nat. h.k. Det staar for mig saa, at der vanskelig kan meddeles kgl. tilladelse, naar forholdene ligger an som i nærværende tilfælde.»

Saken blev av departementet under 6te januar 1914 tilbakesendt amtmanden, idet man til bedømmelse av reguleringsens betydeligelse bad tilveiebragt fra ansøkeren saadanne nærmere oplysninger som antydte av vasdragdirektøren.

I skrivelse av 9de januar 1914 har ansøkeren derefter anført følgende:

«Det er ikke for i og for sig at faa flere hestekrefter, at vi vil opdemme Tønsakerfløita, men det er hovedsakelig for at faa sikrere vandføring. Sidste høst viste, at den vil bli av overmaade stor nytte. Saken er, at dette basseng ligger saa langt nede i det nedbørfelt, hvorfra vi faar vort vand, at det erfaringsmessig fyldes mange gange aarlig. Den største ulempe ved vort hittidige regulering er, at vor uten sammenligning største sjø (S. Hoelsjø) ligger saa langt oppe i fellet, at den paa langt nær opnar halvdel av nedbøren, mens vi nederst i omraadet kun har regulert den lille Jønsjø, liggende umiddelbart nedenfor Tønsakerfløita.

Effekten for os vil forsaavidt være mange gange 10 h.k., som vi for det første ikke har fuld degnedrift, men for en stor del skiftedrift og dertil kommer altsaa, at bassenget fyldes mange gange aarlig. Uten denne regulering vil vi miste en ganske betragtelig mængde vand i nedbørsiden, hvad erfaring tilfælde har vist.

Vi kan rigtignok ikke indse, at verdien av de skogeiernes skade, som vi er mindelig forliget med, kan ha nogen betydning i foreliggende tilfælde. Men vi kan oplyse, at efter det skjønn, man dannet sig under den

fælles befarung, vil det oversvømmede areal skog andra til høst 40 maal. Beløpet til samtlige disse eiere blir saaledes høist kr. 800,00 (netop dët beløp, den ene gjenstridige har forlangt for sine 240 m.²).

Det stadeforhold, hvorom her er tale, nemlig Ludvig Davidssens Aabakkens, er aldeles forsvindende overfor den fordel, vort verk vil faa ved magasineringen. Det fremgaar, foruten av herrsdassytrens beretning, anbefaling av bevillingens medlemme, den hermed følgende erklæring av d. d., som jeg har erholdet fra hr. bankkasserer Håkon Habbersstad, der som eier av gaarden Tønsaker eiet Aabakken, dengang husmands-plads, senere skyldsat og solgt til L. Aa. for kr. 450,00.

Om det av myndighetene skulde findes fornødent i denne begatelfærrer, er vi gjerne villige til at bestride omkostningerne ved hilsendelse av en av vasdragssæsets ingenier, forat denne ved selvsyn kan overbevise sig om, at paagjældende regulering er i høi grad nyttig for vor bedrift. Vi skal tilføie, at vor elektriske kraft nu er utnyttet til det yderste, saaat hver draape vand, vi kan magasinere for at sikre os stabil drift, kan betales ganske godt. *In casu* vil de angivne 10 h.k., som vi efter det oven oplyste sætter til flere gange ti, neppe komme os paa kr. 2 000,00 alt i alt. Det er vor ved selvsyn grundede overbevisning, at ærlig talt er verdien av den Aabakken paa førendes skade neppe værd kr. 50,00. Derom er alle de gaardbrukere enige, som ved befarungen ihøst fulgte som diere av den øvrige strand.

Vi maa paa det aller indstændigste andra, at den før ansøkte bevilling gives os.»

Forholdene paa stedet blev derefter tat i øiesyn av avdelingsingenier i vasdragssæset, Hugo Sørensen, under hvis nærvær der mundtlig opnaades enighet mellem ansøkeren og eieren av Aabakken angaaende spørsmålet om grundavstaaelse m. v. Vedkommende ekspropriat har imidlertid senere vægret sig ved at underskrive en ham av selskapet forelagt erklæring. Avdelings-

ingenierens anfører i skrivelse til vasdragssæset direktøren av 4de mars 1914 følgende:

«I skrivelse til hr. direktøren, datert 9de f. md., meddelte jeg, at spørsmålet om avstaaelse av grund i anledning av regulering av Tønsakerfløita i Eidsvold var ordnet i mindelighet, og at reguleringsandragendet som følge herav bortfalt. Om dette blev departementet underrettet 9de s. md. — Nogen dage senere meddelte disponent Høibraaten, der i advokat Arvesens fravær repræsenterte selskapet, mig mundtlig, at vedkommende grundeier, Ludvig D. Aabakken, vægret sig for at underskrive den erklæring, som Andelselskapet hadde forelagt ham. Jeg tilskrev i den anledning hr. Aabakken under 17de f. md. med forespørsel, om det forholdt sig saa, at han ikke ønsket saken ordnet i mindelighet. Da hans svar herpaa, datert 21de s. md., som følger vedlagt er meget uklart, bad jeg disponent Høibraaten endnu en gang at rette en henvendelse til ham, for at det kunde bringes paa det rene, om ekspropriationsandragendet maatte fremmes. Høige haas vedliggende svarskrivelse av 2den ds. blir det nødvendige, idet Aabakken negter at vedstaa indgaat mundtlig avtale.

Da det saaledes blir nødvendig at gaa ind paa sakens realitet, skal jeg vedrørende denne tillate mig at bemerke følgende:

Den skade og ulempe som foretagendet kan antages at ville medføre bestaar efter underhaandsmeddelelse fra selskapet i, at 30 à 40 maal naaleskog vil bli oversvømmet. Herfor skal der ifølge overenskomst betales kr. 20,00 pr. maal, altsaa ialt henimot kr. 800,00. Hos den ene grundeier, som ikke har samtykket i foretagendet, Ludvig Aabakken, vil der efter det foreliggende oversvømmes ikke over 0,5 maal dyrket mark og 2 à 3 maal udyrket. Ansættes verdien av dette iberegnet ulempererstatning til kr. 300,00 à kr. 400,00 skulde de samlede erstatninger bli kr. 1 100,00 à kr. 1 200,00. Tillagt arbeidsomkostningerne ved det lille damanlæg, skulde jeg tro, at det hele foretagende vil komme paa vel kr. 2 000,00.

Kraftkningen er i lavvandsperioden om vinteren ved fuld døgn- og aarsdrift beregnet til 10 h.k., jfr. hr. direktørens skrivelse av 18de november f. a. For det øie med kraften her benyttes til, nemlig lys og motordrift paa gaardene, vil der vel utvindes det 2 1/2-dobbelte, som følge av varierende belastning. Hertil kommer den specielle onstændighet, at elektricitetsverket har sin største belastning om sommeren, idet det bl. a. leverer kraft til et teglverk. Det er altsaa snarlig om sommeren, at det gjælder at faa kraften øket, og paa denne aarsid er lavvandsperioderne mindre og som følge derav kraftkningen større. Tar man disse forhold i betragtning, kan der, saavidt jeg kan se, ikke være nogen tvil om, at de fordele, anlegget vil medføre, staar i et saadant forhold til skade og ulemper, at lovens befinnelse for meddelelse av reguleringsstilladelse er tilstede. Jeg tillater mig derfor at anbefale, at andragendet inntekommies.

I paategningskrivelse av s. d. uttaler vassdragsdirektøren, at han efter det av Hugo-Sorensen anførte finder at kunne anbefale, at andragendet indvilges. «Til-ladelsen blir fremtidig» — anfører direktøren — «at behandle paa grundlag av vassdragslovens § 25 og anbefales tilknyttet de samme vilkaar, som er opstillet i anledning av regulering av andre sjøer i vassdraget, jfr. kgl. resl. av 27de august 1910, dog med undtagelse av punkt 3, som ikke har nogen interesse. Det i vassdragslovens § 29 omhandlede sikkerhetsbeløp foreslaas sat til kr. 1 000,00.»

Departementet skal bemerke, at man efter de foreliggende opplysninger om skadevirkningerne av den ansøkte regulering, om kraftindvindingen m. v. antar, at andragendet maa bli at behandle efter vassdragslovens § 25, ikke etter reguleringsloven av 1911, naget det gjælder regulering i industrielt øiemed.

Man maa efter det foreliggende anta, at det vil være av betydelig interesse for Eidsvold Elektricitetsverk at faa foreta den ansøkte yderligere regulering av Jøndalsvassdraget. Da verkets opgave er at levere lys

og kraft i herredet, maa det videre antages, at regulerings vil fremme almene interesser. Ogsaa iøvrig finder man at betingelserne etter vassdragsloven for indvilling av andragendet er tilstede og vil derfor anbefale, at den ansøkte tilladelse meddeles.

Ovenstående med vassdragsdirektørens forslag vil man foreslaa tilladelsen tilknyttet i det væsentlige tilsvarende betingelser som den tidligere ved kgl. resl. av 27de august 1910 meddelte tilladelse til at regulere Jøndalsvassdraget, nemlig:

1. At endelig detaljert plan forelægges for Arbeidsdepartementet til godkjendelse, forinden arbeidet iværksettes.
2. At anlegget paa selskaps bekostning undertarkes kontrol av det offentlige med hensyn til arbeidets utførelse.
3. At reguleringsdammen manøvreres efter et av Kongen approbert reglement.
4. For mulig skadeserstatning i anledning av foretagendet stilles av ansøkerne betryggende sikkerhet for et beløp av kr. 1 000,00

(jfr. forøvrig vedlagte avskrift av departementets til grund for kgl. resl. av 27de august 1910 liggende foredrag).

Yderligere betingelser i henhold til reguleringslovens § 23 antages der ikke at være grund til at opstille for heromhandlede ubetydelige foretagende.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

At det i medhold av lov om vassdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887, § 25, jfr. lov av 19de juli 1907, tillates Eidsvold Elektricitetsverk, Andelselskap, at foreta regulering av Tonsakerfløita i Jøndalsvassdraget i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan paa følgende betingelser:

1. At endelig detaljert plan forelægges for Arbeidsdepartementet til godkjendelse, forinden arbeidet iværksettes.
2. At anlegget paa selskaps bekostning undertarkes kontrol av det offentlige med hensyn til arbeidets utførelse.

3. At reguleringsdammen manøvreres efter et av Kongen approbert reglement.

4. At der for mulig skadeserstatning i anledning av foretagendet av ansøkerne stilles betryggende sikkerhet for et beløp av kr. 1 000,00 efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

38. O. A. Devolds Sønnen.

(Regulering av Moldværeløven i Borgund).

Kgl. resl. av 30te mai 1914.

Med skrivelse fra amtmanden i Romsdals amt av 9de februar 1914 har departementet mottatt et andragende fra firmaet O. A. Devolds Sønnen, Langevaag i Borgund, av 17de januar 1914 om tilladelse til regulering og utbygning av Moldværeløven i Borgund.

Andragendet er saalydende:

«I 1881 kjøpte O. A. Devold av Norges bank eiendommen Elverum med husbygninger, indretninger og inventarium. Den gikk i 1886 over til firmaet O. A. Devolds Sønnen, som da hadde overtatt O. A. Devolds eiendom samt fabrikkvirksomhet og siden har drevet den.

O. A. Devold etablerte i 1860-aarene en fabrikk for tilvirkning av tekstilvarer i Langevaag i Borgund paa Suløen. Forretningen begyndte meget beskedent men har efterhaanden vokst sik op til et etter vore forhold ganske betydelig anlegg. Saaledes har det nu en skatteinakt av kr. 884 000,00 = skyld mark 217,44 samt for Elverum kr. 19 000,00 = skyld mark 10,76 og beskjaftiger over 300 personer. Firmaet var i 1913 lignet efter en formue kr. 1 598 000,00 og næring kr. 186 000,00.

Det synes indlysende, at denne bedrift ogsaa fremtidigens aarene har været av en fremtrædende økonomisk betydning for det distrikt, hvori den virker. Dette har da ogsaa faat et iøienfaldende utslag i den største bebyggelse og økning av befolkningen, som foregaar i dens nærhet.

Det er da ogsaa indlysende, at befolk-

ningen i større eller mindre grad har fordel av bedriftens fortsatte vekst, som derfor ogsaa maa siges at ha faat en betydelig almen interesse.

Nu er det imidlertid saa, at det for et fabrikanlegg som det heromhandlede er av fremtredende betydning at kunne skaffe sig billigst mulig drivkraft — og da særlig vandkraft. For det ældste anlæg i Langevaag var indkjøpt Vassdragsvandet med elv paa Suløen. Allerede i 1880-aarene var dette vassdrag blitt altfor litet for bedriften, som derfor maatte skaffe sig dampkraftanlæg som reserve. Derhos blev endel av vandføringen fra Moldværeløven — som tillaa gaarden Elverum — der efter oven anførte ogsaa var kjøpt av O. A. Devold — ledet over til Vassdragsvandes elvedrag og utnyttet i Langevaag.

Imidlertid har vor drift stadig øket. Vi har i de sidste 3—4 aar maattet bygge flere nye fabrikkbygninger, hvori er installert spinde- og væverier for vor virksomhet. Følgen herav har igjen været, at vort behov for øket drivkraft er steget.

Vi har derfor projektert en bedre utnyttelse av Moldværeløven. Dette tilhører os helt med demninger og olveløp, «fra fjeld til fjære», som dokumenterne siger.

Dette vand er paa Romsdals amtsskatt avmerket straks nedenfor «Tverfjeld» paa Suløen i Borgund og ligger i en høide av ca. 457 meter over havet. Vandet har fra gammel tid av været opdrættet i en høide av 2,5 meter fra dammens bundstok til dens krone — og i en længde av 55 meter. Naar det er fuldt, har det et flateindhold av ca. 64 200 m². Fra vandet gaar Moldværeløven nedover Suløens nordside og løper ut i sjøen ved Elverums gamle møllebruk, som nu benyttes til shoddyfabrik for os. Som foran nevnt har nu i en aarrekke ogsaa endel av vandføringen i render været ledet over til Vassdragsvandet, som ogsaa øies av os og ligger længere øst paa Suløens nordside.

For bedre at kunne nyttegjøre vandføringen i Moldværeløven og Moldværeløven for vor bedrift, som hellig trænger al